

EPISCOPUL POLICARP MORUȘCA ÎN SLUJBA BISERICII DIN BASARABIA

BISHOP POLICARP MORUȘCA IN SERVICE OF THE CHURCH IN BASSARABIA

Preot Vasile SECRIERU

Abstract: *The article is dedicated to Bishop Policarp Morușca, whose life was devoted to the service of the Church in Bassarabia, with significant contributions to the restoration and spiritual revitalization of this region. Born in 1883 into a priestly family, he worked as a teacher, parish priest, military confessor, and later as a bishop. After being tonsured into monasticism and becoming a bishop, he shepherded in America and later in Southern Bassarabia. Bishop Policarp Morușca was a prominent figure in the history of the Romanian Orthodox Church in Bassarabia during the first half of the 20th century. He offering, the sick, and the needy, showing compassion and true Christian spirit. Bishop Policarp was a spiritual leader and a promoter of Romanian unity during a difficult period for Bassarabia. made a significant impact in promoting Christian and Romanian values in the region, during a time marked by turbulent political and social changes. He demonstrated a deep concern for this.*

Keywords: *Bishop Policarp Morușca, Bassarabia, spiritual restoration, missionary work, Romanian Orthodox Church, pastoral activity, Diocese of Cetatea Albă-Ismail, Spiritual Renaissance, Patriarch Nicodim Munteanu, pastoral-missionary program*

Sufletul românesc al Basarabiei, eliberat de cătușele întunericului și ale deznădejdiei, să-și ia avânt spre culmile de lumină ale trăirii evanghelice și ale mândriei naționale de pe care biserica și statul să poată privi în viitor cu seninătate, cu nădejde deplină și cu încredere neșovăielnică în idealul de viață românească și în împlinirea destinului istoric al Neamului.

Episcopul Policarp Morușca

Născut la 20 martie 1883, din botez Pompei, în satul Cristești-Dealul Geoagiului, județul Alba, în familie de preot, decedat la 26 octombrie 1958, înmormântat la Alba Iulia.

A urmat cursurile Gimnaziului în Alba Iulia și Blaj, apoi cursurile Institutului teologic din Sibiu (1902-1905), activează în calitate de învățător la școlile primare confesionale din Sebeș-Alba, Luduș-Sibiu și Pâclișa-Alba (1905- 1908), este preot paroh în Leica Mare-Sibiu (1908-1919), confesor militar (1917-1918), consilier referent economic la noul Consistoriu eparhial din Cluj (1919-1920), secretar general al Asociației clerului „Andrei Țaguna” din Transilvania (1920), duhovnic la Institutul Teologic din Sibiu (1920-1921), director al Oficiului de Statistică al Mitropoliei Ardealului (1921), redactor al „Revistei Teologice” din Sibiu (1921-1922), director al Internatului fiilor de preoți din Sibiu (1921-1925).

În anul 1925, a fost tuns în monahism, sub numele Policarp, încredințându-se stăreția Mănăstirii Hodoș-Bodrog (1925-1935), hirotosit protosinghel (1925) și arhimandrit (1926).

La 24 ianuarie 1935, a fost ales Episcop misionar pentru românii ortodocși

din America (hirotonit 24 martie 1935, înscăunat, în orașul Detroit, la 4 iulie 1935), unde a păstorit, efectiv, până în august 1939. În această calitate, a organizat eparhia cu 6 protopopiate, 44 parohii, 62 filiale, cu 43 biserici și 5 paraclise, deservite de 34 de preoți. A inițiat apariția foii „Solia” și a Calendarului eparhial „Solia”. A pus bazele reședinței eparhiale „Vatra Românească”, cu o fermă, cămin pentru bătrâni și un început de mănăstire.

La întoarcere în România, devine locțiitor de Episcop al Cetății Albe-Ismail (1941-1944), director al Internatului Teologic din București (1944-1945), locțiitor de Episcop al Maramureșului, cu reședința în Sighet (1945-1946), pensionat în 1948 și închinoviat la catedrala „Reîntregirii” din orașul Alba Iulia, între anii 1955 și 1958 stareț al Mănăstirii „Sfântul Ioan Botezătorul” din Alba Iulia.

A publicat o serie de lucrări cu conținut moralizator sau istoric: *Petru Maior și Unirea*, Sibiu, 1921, 24 p. (sub pseudonimul „Părintele Terentie”); *Mănăstirea Bodrog*, Arad, 1927, 48 p.; *Feminism și feminitate în lumina Evangheliei*, Sibiu, 1925, 188 p.; *Cuvântul lui Dumnezeu și sufletul omului*, Arad, 1926, 84 p.; *Sfânta Scriptură și Tradiția Sfântă*, Arad, 1926, 32p.; *Ce trebuie să știe mirii?*, Arad, 1927, 94 p.; *Căsnicia creștină, învățături pentru miri*, Arad, 1927, 52 p.; *Omenirea în fața crucii. Gânduri de Săptămâna Mare*, Arad, 1929 47 p.; *Misiunea religioasă pentru popor cu material de predici, cuvântări și alocațiuni*, Arad, 1929, 144 p.; *Porunca iubirii*, Sibiu, 1934, 49 p.; *Sfântul sfințitul mucenic Policarp și scrisoarea sa către Filipeni*, Ismail, 1943; a scris și numeroase studii, articole, recenzii, predici, note, publicate în revistele: *Revista Teologică* și *Telegraful Român* din Sibiu, *Biserica și Școala* - Arad, Sofia, Detroit, ș. a¹.

În continuare vom prezenta câteva din multele realizări ale Episcopului Policarp Morușca în calitate de locțiitor de Episcop al Cetății Albe-Ismail (1941-1944). La mijlocul anului 1941, România intra în al doilea război mondial alături de Germania împotriva Uniunii Sovietice. La mai puțin de o lună de la trecerea Prutului, trupele române eliberau pământul românesc până la râul Nistru. De la bun început, mareșalul Antonescu avea în vedere refacerea economică, culturală și spirituală a celor două provincii: Basrabia și Bucovina de Nord, abia eliberate, printr-un program diferit de cel din Țară. La conducerea Basarabiei a fost instalat un guvernator care era în subordinea directă a lui Antonescu și conducea într-un regim de autoritate. Astfel, la ordinele antonesciene, Biserica din Basrabia trebuia să demareze un amplu program de refacere spirituală, atât prin repararea lăcașurilor de cult și a instituțiilor de învățământ, cât și prin instituirea unor clerici care să ducă permanent o activitate misionară. La Mitropolia Basarabeană de la Chișinău, a rămas același locțiitor, Episcopul Efreim Tighineanu, deși, Mitropolitul Gurie Grosu trebuia să-și recapete tronul mitropolitan, deoarece fusese reabilitat juridic. La Ismail, bătrânul episcop Dionisie Erhan era pensionat de către guvernul antonescian pe motiv de vârstă și incapacitate în susținerea misionarismului. În acete condiții, la conducerea eparhiei de Ismail a fost delegat Episcopul Policarp Morușca, sosit din America. Astfel, în august 1941, episcopul Policarp a mers la Ismail, făcând ascultare de

patriarhul său și acceptând dispoziția Statului, considerând că este pentru o perioadă scurtă de timp. În mijlocul basarabenilor, vlădica Policarp a slujit cu aceeași dragoste și dăruire altarului și credincioșilor, așa cum făcuse în America. Și-a câștigat încrederea și recunoștința basarabenilor din această parte a Țării, a refăcut toate lăcașurile de cult, i-a verificat pe clericii rămași în vremea ocupației bolșevice și a numit pe alții care aveau să sporească misionarismul și să facă auzit glasul Evangheliei chiar dincolo de Nistru, a relansat publicația oficială eparhială *Buletinul Episcopiei Cetății Albe-Ismail*, a redeschis Seminarul Teologic Ortodox de la Ismail. A participat de nenumărate ori la acțiunile pastorale de peste Nistru, din Transnistria, condusă spiritual de arhimandritul Iuliu Scriban, iar mai apoi de mitropolitul Visarion Puiu. În această perioadă de intensă activitate, a publicat o lucrare de popularizare, o intenție mai veche, despre patronul său spiritual Sfântul Sfințit Mucenic Policarp, Episcopul Smirnei. Pentru toate aceste împliniri, autoritățile statului i-au acordat ordinul „Meritul cultural”. A funcționat ca loțiitor până în ianuarie 1944, când, în urma alegerilor eparhiale, chiriarh la Ismail a fost ales arhimandritul Antim Nica, fostul vicar al Misiunii Ortodoxe din Transnistria.

Venirea în fruntea eparhiei a Episcopului Policarp Morușca, la 7 septembrie 1941, a fost celebrată cu mult fast pentru a marca renașterea episcopiei și începutul „noului drum” pe care aceasta îl va urma. Nu este deloc lipsit de interes să reproducem o serie de documente legate de alegerea și investirea Episcopului Locotenent, deoarece, ele oferă o perspectivă asupra programului pastoral-misionar și național care urma să fie implementat în cuprinsul eparhiei Cetății Albe-Ismail.

Primul document îl reprezintă *Gramota de investire* a Episcopului Locotenent Policarp Morușca, prezentată de Patriarhul Nicodim Munteanu:

„Patriarhia Română”, 1941, nr. 1899, luna august, ziua 28: „Noi, Nicodim, din mila lui Dumnezeu, arhiepiscop al Bucureștilor, mitropolit al Ungro-Vlahiei și al românilor din America, patriarh al României, loțiitor al Scaunului din Cezareea Capadociei și președinte al Sf. Sinod al Bisericii Autocefale Române.

Iubitului cler și popor, autorităților civile și militare din de Dumnezeu păzitor Episcopiei a Cetății Albe-Ismail și tuturor cititorilor și ascultătorilor scrierilor patriarhale, Har și Pace de la Dumnezeu, Părintele din cer, iar de la Noi salutare și binecuvântare arhipăstorească.

Văzând noi că scaunul de episcop al Episcopiei Cetății Albe-Ismail a rămas vacant, în urma retragerii, din cauza vârstei înaintate, de la conducerea acestei episcopii, a Preasfinției Sale, episcopul Dionisie Erhan, și îndemnat fiind de indatorirea canonică și legală ce avem ca patriarh al țării, ca președinte al Sf. Sinod și purtătorul de grijă al intereselor Mitropoliei Basarabiei, de a supraveghea bunul mers al treburilor bisericesti și a ne îngriji de conducerea eparhiilor pe tot timpul vacanțelor și la ocuparea lor în termenul legal și canonic.

Pe temeiul sfintelor canoane și art. 121 din Statutul Legii pentru organizarea Bisericii Ortodoxe Române, decidem să delegăm pe Preasfinția Sa D.D. Policarp Morușca, episcopul Americii, ca loctenenț episcop al Cetății Albe-Ismail pe tot timpul vacanței aceluia scaun de episcop pentru ca, în această calitate, să conducă numita eparhie în conformitate cu dispozițiunile canonice și legale, împreună cu organele administrative prevăzute în legea și statutul de organizare al Bisericii Ortodoxe Române, ferindu-se de înnoiri sau schimbări.

Cerem deci tuturor din slujbele de conducere eparhială, tuturor celor din

cinul preoțesc și călugăresc precum și tuturor credincioșilor, din cuprinsul încercatei episcopii a Cetății Albe-Ismail, să dea Preasfinției Sale, episcopului Policarp Morușca, toată ascultarea și tot prilejul pentru a-și îndeplini, cu bun succes, delegația ce i-am dat prin această scrisoare patriarhicească. Dată în reședința noastră patriarhală astăzi, 28 august 1941”.

Al doilea document important îl reprezintă *Mesajul* adresat, de noul Episcop locotenent, credincioșilor eparhiei Cetății Albe-Ismail, la data de 20 septembrie 1941 (instalarea oficială avusese loc pe 7 septembrie 1941). Pentru a înțelege mai bine situația la momentul respectiv, dar și prodigioasa sa activitate pe care avea să o desfășoare Episcopul Policarp, vom reda câteva pasaje ale acestui *Mesaj*:

„Prea cucernici părinți și iubiții mei fii sufletești !

Dumnezeu, bunul, fără știrea și voia căruia nici un fir nu se mișcă de capul nostru, a rânduit și aceasta, să mi se încredințeze mie, smeritul episcop al românilor ortodocși din America, conducerea Eparhiei Cetății Albe-Ismail. După retragerea Prea Sf. Dionisie din cauza bătrânețelor, m-am aplecat în chemării noi, bucuros că pot să îmi slujesc biserica, țara și neamul aici chiar, pe unde a trecut pârjolul pustiilor de suflet și de bunuri al celor fără Dumnezeu.

Surprins de război în țară, nu m-am putut întoarce în timp oportun la misiunea mea de peste ocean. Aveam acum o altă încredințare la București, când mi-a venit chemarea de aici și am fost trimis de către I.P.S.S. patriarh, cu consimțământul Onor. Minister al Culturii Naționale și al Cultelor, să trec în Basarabia de Sud. N-am cunoscut de mai înainte în această parte decât doar pe P.C. părinți consilieri eparhiali.

Dar, cunoșteam sufletul Basarabiei și firea poporului nostru de pretutindenea. Deci, cu încrederea în ocrotirea Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia slujbă veneam să o împlinesc, am trecut Prutul la 6 septembrie anul curent, sosind seara în orașul de reședință și descălécând la Biserica Catedrală pentru închinare.

N-am stat la îndoială să plec și nu trebuie să ne descurajeze pe niciunul rănile adânci ale unui an de zguduieți sufletești, de cutremure pământeste și de dărmări păgânești; oricât de amar simțite ar mai fi pustiirile, în mijlocul cărora trebuie să ne orânduim așezare nouă.

Dimpotrivă. Acum, întorși la vetre, cu cât rănile sângerează mai tare și prăpădul ne apare mai mare, cu atât ne vom simți mai îndemnați să ne strângem rândurile și să ne înfrățim energiile, ca să umplem de viață nouă, de viață creștinească și românească codrele largi, create de scumpa noastră armată biruitoare, sub flamura înălțată de viteazul ei Comandant de căpetenie, general Antonescu, Conducătorul Statului și azi Mareșalul României.

Ne vom da seama conștiincios și vom reține învățămintele prețioase ale anului de urgie. Și cei ce s-au refugiat din calea cotropirii, și cei ce au rămas pe loc.

Unii au cunoscut acum că dincolo, peste apa Prutului, în țara rămasă liberă, sunt frați cu adevărat, cu inimi calde și brațele deschise pentru primire și ajutoare, iar ceilalți care mai stăruiau în mărășia Rusiei de altădată s-au tămăduit deplin de această boală, pe urma stăpânirii comuniste venite de peste Nistru.

Cu conștiința vie și cu neșovăielnică încredere că de acum s-au așezat pe vecie, sub sceptrul glorios al majestății Sale Regelui Mihai I, hotarele țării spre răsărit, vom purcede la lucrul pentru înviorarea credinței strămoșești și la refacerea vieții românești.

Aur și argint, să zic ca slujitorul apostol, nu v-am adus; oricât de mult ne-ar

trebui pentru rezidirea bunurilor arse și devastate. V-am adus însă aurul inimii mele, toată căldura dragostei mele, tot avântul și devotamentul sufletului meu, însoțite de experiența mea de viața ca să ajut la rezidirea cu zor a sufletelor, la învierea și întărirea lor, căci am conștiința limpede că suflete tari vor învinge toate greutățile și vor birui toate neajunsurile, pricinuite de lipsa celor materiale. Vin din Ardealul suferințelor și asuprințelor de peste 1000 ani, unde mai sângerează inimi de frați de-ai noștri sub stăpânire străină. Veți cunoaște deci că va aduc o inimă simțitoare și un suflet înțelegător pentru durerile celor chinuți de asupritorii păgâni și fără milă.

Peste rănile deschise, eu voi turna undelemnul mângâierii spre a se tămădui; celor căzuți în neputință le voi întinde mâna de ajutor să se ridice și să nu-și piardă încrederea, pe orfani și pe văduve îi voi sfătui, ca să înlocuesc cât pe cei dragi ai lor, care și-au vărsat sângele, și au jertfit viața pentru noi, pentru libertatea și viitorul neam al nostru.

Pe cei ce suferă, bolnavi și răniți prin spitale, îi voi cerceta și mă voi ruga pentru ei ca Dumnezeu să le aline durerile, să-i însănătozeze degrabă, ca să-și poată apuca din nou rostul vieții. Mă voi ruga neîncetat pentru cei ce se ațin, cu pieptul lor, în câmpurile de luptă, înfruntând împotrivirea dușmanilor pentru a ridica biruitoarea cruce și a restatornici împărăția lui Hristos pe pământ de unde vrajmașii lui caută să-l izgonească. Mă rog Domnului pentru toți cei deportați și dispăruți, preoți și mireni, să se întoarcă în pace și sănătoși la vetrele lor, pentru morții care se odihnesc în sânul acestui pământ basarabean. Cu lumina Evangheliei Domnului voi căuta să luminez cărările vieții creștinești și românești peste care vrăjmașii au încercat să întidă valul întunecat al destrămării și desfrâului ca să desființeze marile binefaceri ale creștinismului. Religia mai întâi, cunoașterea lui Dumnezeu și adevărată Lui închinare în duh și adevăr, va fi propovăduirea noastră.

Familia apoi trebuie să-și recapete prețul și prețuirea pe care i-a statornicit-o Domnul la încununare, când însuși a luat parte la nuntă, binecuvântând unirea dintre bărbat și femeie pentru nașterea și creșterea de prunci. Numai ei încheagă cu adevărat vatra familială și aduc bucuria și fericirea Casa fără de copii este pustie și viața din ea, sloi de gheață.

În numele lui Hristos voi aduna copii la școală și îi vom face să simtă toată căldura, bucuria și mângâierea ce se desprinde din chemarea Lui: „Lăsați copiii să vină la Mine”. Îi vom învăța să se închine și să se roage cu mai multă osârdie, ca să spele tina de pe ochiul minții, pe care au căutat să o întunece nebunii care spuneau că nu este Dumnezeu.

Tineretul îl vom chema cu stăruință, din nou, la Hristos. Și-l vom face să simtă bunătatea Lui dumnezeiască, ca și fiul risipitor; să-i cunoască mila, ca fiica lui Iair, trezindu-i la o nouă viață cu același cuvânt al Domnului către tânărul din Nain: „Tinere, ție-ți zic, scoală-te”.

Tineri basarabeni, oricât de adânc v-ați fi coborât pe scara patimilor și a relelor deprinderi, sub îndemnul destrămării de un an, luați pildă de la fiul cel rătăcit. Ridicați-vă și vă întoarceți. Părintele, neamul și Biserica vă așteaptă cu brațele întinse să vă strângă la piept, să mântuiască din pierzanie. Să vă redea vieții celei sănătoase și drepte, după învățătura și pilda de viață a lui Hristos. Tineret român de pretutindeni, reculegeți-vă și vă așterneți pe muncă conștientă, organizată; la muncă constructivă, de afirmare și izbăvire românească.

Statul românesc, pe temeiul aceluiași principii ale Sfintei Evanghelii, restabilește dreptul la proprietate individuală, înlătura vătămarea ce s-a adus acestui rod al muncii cinstite și al hărniciei, repune pe fiecare creștin în drepturile sale de proprietar și-l face părtaș bucuriei și folosului, pe urma muncii sale strădalnice. Casa ta va fi și a ta, masa ta, masă pusă de soția ta și fâșia de pământ agonisită cu sudoare va rămâne moștenire copiilor tăi.

Și viața în comun, viața socială și munca în comun, este o necesitate. Dar ea va fi consimțită de bună voie, cu înalta înțelegere că omul nu poate trăi singur.

Înviorarea religioasă, refacerea morală, reînvierea socială și națională, aceasta este chemarea vremii. La eroismul ostașilor luptători și biruitori noi să adăugăm eroismul muncii strădalnice și cinstite și al vieții precurate ... ”².

În ziua de 23 februarie a fiecărui an, Episcopul Policarp își sărbătorește ziua numelui. Cu această ocazie, membrii Comitetului de redacție al publicației *Buletinul Cetății Albe-Ismail* scriau următoarele: „Venit în fruntea acestei Eparhii numai un an și jumătate, Episcopul Policarp, prin munca a de noapte ce a depus-o, prin dragostea cu care o conduce, a câștigat recunoștința și devotamentul tuturor. Roadele acestei munci încep să se evidențieze tot mai mult, pe toate tărâmurile, deși în începuturile de organizare au fost neînchipuite. Recapitulând în linii generale înfăptuirile mai importante, ținem să precizăm, că P.S. Sa de la început a întregit toate parohiile, dând porului păstori sufletești de care aveau nevoie; a înființat încă 30 parohii pentru populația colonistă, așezată în fostele colonii germane a făcut nenumărate vizite canonice, prin care a adus lumină și mângâiere în sufletele gre cercate de prăpădul bolșevic. Sub raportul cultural a semănat cu timp și fără timp, atât verbal, cât și în scris, Cu voia Domnului, a înființat școala de cântăreți bisericești, din care să se poată recruta din ele pentru stratele noastre. Din inițiativa și îndrumarea P.S. Sale, a luat ființă foaia de zidire sufletească pentru popor „Cuvantul Adevărului”, la care erau abonați peste 5000 de credincioși și care cu ocazia vizitelor canonice erau împărțite gratuit în sute de exemplare, în mare parte poporului. Vara și toamna erau organizate misiuni religioase la mănăstirile din Eparhie, cu dorința de a reînvia însemnătatea de oaze religioase, pe potolirea setei duhovnicești a credincioșilor. Din punct de vedere economic, prin stăruința și îndrumarea P. S. Sale, întreaga Eparhie, în cursul verei trecute, avea înfățișarea unui adevărat șantier. Cele mai multe biserici au fost reparate, cele lipsite au fost înzestrate cu cele necesare cultului. Casele parohiale renovate la centru au reînviat: tipografia eparhială, fabrica de lumânări bisericești, atelierul de veșminte bisericești, cu ajutorul cărora se acopereau multe nevoi ale Eparhiei. Aceste sunt frumoasele realizări și alte multe, cari nu se pot reda în cadrele unei scurte prezentări omagiale. Activitatea rodnică a P. S. Sale a fost apreciată și de înaltele autorități de Stat, care acum câteva zile l-au decorat cu ordinul „Merit Cultural”, în gradul de cavalier cl. I. De aceea, de ziua numelui P. S. Sale, toată Eparhia, clericii și credincioșii îi urează și 1a această cale, ani mulți, ca să se poată bucura într-o deplină sănătate, de roadele ostenețelor sale binecuvântate”³.

Episcopul Policarp vine cu un frumos îndemn pentru lucrarea pământului:

„Prea cucernici parinți și iubiții mei fii sufletești!

Cea mai însemnată îndatorire pentru viața noastră pământescă, în aceste zile de primăvară întârziată, este lucrarea pământului ca, însămânțat la vreme, să ne dea hrană de toate zilele.

Umblarea vremii potrivnice a făcut să întârzie lucrul câmpului: iar toamna

rea ne-a lăsat moștenire, pe toată țara mai mult de un milion hectare pământ de însămânțat. Peste ceea ce ne rumânea obicnuit în seama primăverii. Ni se cere deci o efortare pentru oameni și pentru animale și o intensă folosire u tuturor mijloacelor de muncă.

Se vor aplica mijloacele tehnice, pe care știiința și experiența de până acum ni le pune la îndemână. Dar, pentru ca să împlinim programul de lucru agricol, se cere mai ales stăruință neîntreruptă în muncă, înțelegere pentru stările excepționale, hărnicie, hotărâre și patriotism devotat.

Oastea țării își face deplin datoria în luptă pe câmpul de războiu, departe de hotarele ei. Înlăuntrul acestor hotare, noi trebuie să alcătuim cu aceiași vrednicie și spirit de jertfă, marele front al muncii, pentru care suntem mobilizați toți, fiecare în slujba sa, ca să susținem moralul cetățenilor și din pământ să scoatem pâinea pentru toți. Aceasta este porunca zilelor de acum. Și ea se adresează, mai întâi decât oricui, preoțimii noastre.

Pilda de îndemn vă dau pe slăvitul Pavel Apostolul. El, cel mal vajnic apostol al Domnului și propovăduitor al Evangheliei Lui, cu lucrul mâinilor sale, își câștiga traiul vieții făcând corturi: „Argintul și hrană și aurul nimănu n-au: bucurie în sânul familiei și dă temelie fericii și mulțumiri în viață. Foamea pândește la ușa omului harnic, dar nu îndrăznește să între -zice un înțelept american. Dar munca nu trebuie socotită numat ca nu mijloc de îndestulare a trebuințelor materiale. Ea e și un izvor de sănătate trupească și sufletească. Cel ce nu lucrează, lăncezește. În creierul omului trândav încolțesc tot felul de gânduri rele. Apoi leneșul fură ca să traiască, și prins, minte ca să scape. Munca limpezește și gândirea și transformă sufletul patimaș într-un suflet cinstit. Este deci și cel mai potrivit mijloc de educare, de formarea și desvoltarea caracterului, a omului întreg. Și apoi cine nu știe să lucreze, nu știe nici să poruncească. Dar plugarul creștin mai știe, că rodnicia muneli lui nu atârnă numai de el. Numai, cel ce sămănând cu binecuvântare, cu binecuvântare și seceră (II Cor. 9, 6). Meșterul în atelier, lucrătorul în fabrică și chiar funcționarul în cancelarie, își mai poate inchipul că dela el atârnă folosul, pe care îl aduce în slujba oamenilor. Gospodarul știe însă, că datoria lui e să are și să samene. Altul este însă Cela ce invăluie câmpul în căldura soarelui și trimite pământului ploaie la vreme. El știe că Dumnezeu este cel ce da sămânță sămănătorului și pâine pentru hrana lui; El va fnmulți cele sămânate de voi și va sporii rodul (II Cor. 9, 10). De aceia plugarul își simte soarta legată nu numai de glia pe care o muncește, ci mai ales de darul si binecuvântarea lui Dumnezeu, cari nu se pleacă la poruncă, el se câștigă prin rugăciune. Așa și cei încredințați să privegheze la munca în câmp a oamenilor, să nu uite că brațele ce trebuie să se întărească la muncă, aceleași brațe trebuie să se ridice și la rugăciune. Să nu încerce a suprima brutal deprinderile creștinești ale poporului, ca să nu-l turbure conștiința și să nu supere pe Dumnezeu, fără ajutorul Căruia zadarnică e toată truda oamenilor. Fără de Mine nu puteti face nimic-zice Domnul. Să dăm Cezarului ce este al Cezarului, dar și lui Dumnezeu, ce este al lui Dumnezeu. Cu întreaga conștiință a răspunderii să munciți, iubiții mei fii sufletești, toți câți sunteți în stare, de la copil și până la moșnegi, bine știind că munca voastră pe ogorul e jertfă curată adusă pe altarul Patriei. Să lucrați în numele lui Dumnezeu, cu credință, fără cârtire și fără șovăire (Filip. 2,14). Nu îndoindu-vă, căci îndoiala e cel mal mare chin, pe care omul îl îndură pe pământ. Cu seninătate și cu bucurie să fie munca voastră și pentru cei cari nu pot lucra, ca să nu rămână palmă de loc care ar strica frumusețea grădinei

din scumpa noastră țară. Și Dumnezeuul păcii și al îndurărilor va fi cu noi, cu cei dragi ai noștri; de pe câmpurile de luptă și cu înalții dregători și ocârmuitori ai destinelor românești, până la desăvârșita împlinire a nădejdelor și a idealului, pe care îl urmărim pe frontul armelor și pe frontul muncii. Darul Domnului nostru Iisus Hristos, să fie cu voi cu toți, să vă ocrotească și să sporească rodul muncii voastre!

Al vostru al tuturor de tot binele voitor. Cu arhieresti binecuvântări: †Episcopul POLICARP al Americii, Locotenent Episcop al Cetății Albe-Ismail.

Dat la Reședința din Ismail, la 12 Aprilie 1942⁴.

Școala și Educația reprezentau pentru Preasfințitul Policarp două segmente importante ale societății românești: „Școala să facă nu numai instrucție dar și educație. În primul rând să grijească de curățenia copiilor, de năravurile lor. Prin ordine și curatenie exterioară, vom introduce ordinea sufletească”. Educație e dator să facă și învățătorul, dar, în primul rând, îi revine îndatorirea preotului; în orele de catehizare și în afară de acestea, păstrând contactul cu elevii și urmărindu-le înclinările, ca să știe pe cari să-i îndemne și îndrume spre meserii și comerț, spre școală secundară, pentru a crește elitele intelectuale. În scop de a ajuta creșterea copiilor de țărani români, în primul rând orfanii de războiu și ai celor deportați. Eparhia noastră va deschide, la toamnă, un mare internat în Ismail, în legătură cu liceul de băieți, cu gimnaziul industrial, cu școala de contabilitate cooperatistă și cu Școala de cântăreți. Cucernicii preoți din cele 4 județe, de pe acum se vor preocupa de selecționarea copiilor buni și cuminiți, ca să-i îndrume aici, unde vor avea toate înlesnirile pentru o bună creștere și pregătire pentru viață. Deasemenea se va organiza un mare Cămin de ucenici în Ismail. Școalele de sat trebuie să aibă ateliere, după îndeletnicirile locale; iar fetele să învețe a găti la cantina școlară; în primul rând să învețe gospodărie. O națiune nu poate să prospere, dacă nu este sănătoasă și bine hrănită”. „Mă preocupă foarte mult chestiunea hranei țaranului”. Sub raportul alimentației suntem cea mai fericită țară din Europa. Avem tot ce ne trebuie și întrecător deajuns, dar nu știm să ne chivernisim și nici să ne pregătim hrana. Și de aceea suferim. Soțiile, nevestele de la țară să învețe a fierbe la bucătăria maicii preotese, ca să știe găti o mâncare mai dedai doamne bărbatului și copiilor. Maica preoteasă să facă școală de revenire la industria casnică, de reintroducerea costumului național și de stabilire a luxului nebun, la care s-au dat și țărancele noastre. Trebuie să ajungem în scurt timp, ca tot ce este consum țărănesc, să se confecționeze în atelierele satului”. „Avem poate cel mai bun aluat în Europa; dar l-am neglijat”. Americanii, deși le-am declarat războiul, n-au acceptat declarația noastră”, desigur și în urma prețuirii elementului Românesc de acolo. În cei 4 ani, cât am păstorit în America, n-a fost ocazie, la care venind vorba patronii marilor fabrici să nu-mi laude pe românul harnic și statornic, ca nici un alt neam. Iar învățătorii și profesorii scoteau în evidență istețimea și inteligența copiilor de români, în raport cu oricare alții. Tradiționalismul nostru, de a ne lăsa pe tânjeală, trebuie scuturat nițel și ne vom deprinde ușor la noile cerințe de viață, cum s-a deprins, cu atâta ușurință și într-un timp scurt, soldatul nostru să mânuiască cele mai complicate și mai perfectionate mașini de războiu. Până când vom ajunge la conștiința și ambiția nobilă de a ne afirma, ni e necesară poruncă. Și o avem. Conducătorul Statului știe să și poruncească!”⁵.

Episcopul Policarp este preocupat și de activitatea *sectelor religioase*: „În privința sectelor religioase, patronate de dușmanii noștri din afară și de cei din lăuntru,

activitatea misionară de luminarea rătăciților, victime învățăturilor eretice, să se facă prin operă de apostolat și convingere, luându-se măsuri administrative numai acolo, unde se va constata rea credință și subversitate”. Preoții trebuie să devină adevărați misionari, iar din biserică să facă forța vie și temeiul moral al unei educațiuni de înălțare și propagandă națională”. „Să se lepede în întregime de materialism și dorința trufașă de a strânge avere”. „Să nu mai pretindă anumite sume pentru prestarea serviciilor religioase”. În contra celor ce în loc de operă misionară vor cobori ideea de înaltă morală creștină, pe care trebuie să o reprezinte, prin menirea și activitatea lor, să se ia cele mai aspre măsuri”. Trebuie să facem în toate domeniile operă de chirurg, fără de care - cu toată durerea sufletească nu vom putea îndeplini opera de redresarea țării. „Nimeni n-a făcut pentru credință ceea ce am făcut eu. Am dreptul să și pretind”⁶.

Ierarhul a demonstrat o grijă deosebită și față de *sfintele mănăstiri*: „Mănăstirile trebuie să fie cuiburi de cultură, de muncă de întărire sufletească și de educație, ca pe vremurile voievodale”. Ordinea și curățenia în mănăstiri, organizarea muncii în ateliere și orânduirea onor gospodării model, nu poate fi un scop; ci mijloace de ajutorare a rostului adevărat al mănăstirilor, ca să fie focare de radiare religioasă. Pelerinii să vină aici spre a-și stămpăra setea duhovnicească și a-și aprinde candela sufletului dela lumina credinții și îndreptării morale, cu prilejul misiunilor religioase, ce trebuiesc organizate la fiecare mănăstire, măcar odată pe an. Și ori de câte ori pașii oamenilor se vor îndrepta spre aceste sfinte lăcașuri, să afle acolo apa cea vie de înviore, de reculegere și înălțare spirituală, de tămăduire sufletească. Desigur mănăstirile vor fi modele de gospodărie. Dar mai întâi vor fi vetre luminoase de religiozitate, fântâni din care să se adepă sufletul însetat după Hristos, oaze în deșertul vieții, sfarogite de arșița dogoritoare a patimilor, de vântul aspru al păcatelor, cari mistuie omenirea. Spitale și sanatorii pentru însănătoșirea sufletească a creștinilor trebuie să fie mănăstirile”⁷.

În una dintre *Circularele*, semnate de către Episcopul Policarp, ierarhul îi îndemna cu mult zel pe preoți să-și intensifice activitatea lor pastoral-misionară: „Lucru esențial este însă îndeplinirea sfintelor slujbe cu pietate, cu însuflețire duhovnicească și cu devoțiune care covârșesc sufletele creștinilor și le umplu de sfințenie. Slujbei să i se adauge cuvântul cald al propovăduirii evanghelice pentru mângâierea și întărirea sufletelor, tulburate de prăpădul bolșevic. Nici un prilej să nu fie lăsat să treacă fără ca preotul să picure prin cuvântul său untelemn în candela sufletelor. Să le aprindă pentru Hristos și pentru idealul de viață creștinească și românească”⁸.

Vrednicul de pomenire Episcopul Policarp Morușca, un mare erudit și cărturar, face parte, cu mare cinste, din galeria personalităților basarabene din toate timpurile. Basarabia trebuie să-și recunoască fiii, unul dintre ei a fost și vlădica Policarp, un ardelean care a iubit nespus de mult pe frații săi basarabeni.

Note:

1. PĂCURARIU, Mircea. *Dicționarul teologilor români*. București: Ed. Univers enciclopedic, 1996, pp. 422-423.
2. *Mărturisirea înaintea mării încercări* : Conferințele preoțești din Episcopia Cetății Albe-Ismail (iulie 1944). George ENACHE (ed.), et al. Chișinău: S. n., 2018, pp. 53-57.
3. *Buletinul Episcopiei Cetății Albe-Ismail*. Ismail: Tipografia Centrală, 1943, An. 20, nr. 2 (februarie), pp. 25-27.

- 4. Cuvântul Episcopiei Cetății Albe–Ismail. Ismail: S. n., 1942, nr. 4 (aprilie), pp. 1-4
- 5. Cuvântul Episcopului Cetății Albe–Ismail. Ismail: [S. n.], 1942, 2 mai, pp. 9-10.
- 6. Ibidem, p. 11.
- 7. Ibidem, p. 11-12.
- 8. Mărturisirea, ref. 2, p. 61.

